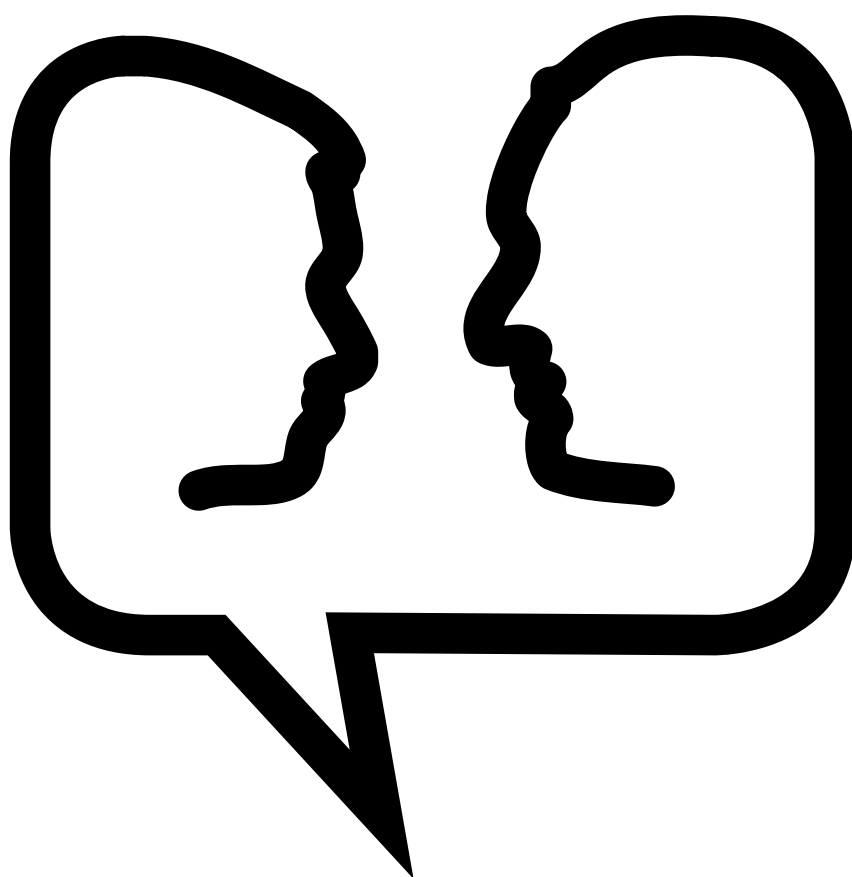

בירורי אמונה

קטעי דו-שיח לבירור יסודות אמונת ישראל

הרב אילן צפורי

**בהוצאת עמותת "תורה אחרי צבא"
© כל הזכויות שמורות
לעמותת "תורה אחרי צבא"
ולמחבר**

מותר להעתיק ולפרסם חלקים מהספר
שלא למטרות מסחריות
עיצוב ועימוד: נרי לוי

צילום שער ג' אבי אוחיון, לע"מ | צילום חיפה David Shankbone

טלפון להשגת הספר: 02-6511256

www.bogreytsava.co.il

bogreytsava@013.net

לעילוי נשמת
ר' דב
בן ר' אברהם משה הלוי
ושרה פייגא
קרסנובסקי ז"ל

איש חשוב
נאמן לעמו ולארצו
אוהב ישראל ותורתו
זכה להיות מהמקימים של העיר חיפה
עיר שאהב כאהבת נפשו
בה ראה את תפארתה של תקומת ישראל

נלב"ע בי"ז באב תשע"ב

ת. נ. צ. ב. ה

מרכזי תורה אחרי צבא

050-2620920 ... מעלה אדומים	052-4239996 ..... אופקים
054-7775239 ..... נוה	050-6916155 ..... אילת
052-6605337 ..... נתניה דרום	057-8119331 ..... אלעד
052-8905676 ..... נתניה מרכז	054-5684926 ..... אריאל
050-7276472 ..... עכו (גרעין)	052-5227501 ..... באר שבע
054-7714284 ..... עכו	050-8855940 ..... בית שאן
052-3003073 ..... עפולה	054-3331334 ..... בית שמש
052-7403513 ..... ערד	052-7122687 ..... בת ים
052-2832610 ... פ"ת הדר גנים	052-2260301 ... גבעת שמואל
052-6070209 . פ"ת כפר אברהם	052-4212417 ..... גוש עציון
050-6210772 ..... צפת	052-6426832 ..... הרצליה
054-8072322 ..... קצרין	050-5778415 ..... חולון
052-3844922 .... קריית ארבע	050-8882481 ..... חיפה
052-6999550 ..... קריית גת	054-3106090 ..... טפחות
052-5665272 ... קריית מלאכי	052-8119291 ..... יפו
052-3114764 (בנות) ק. שמונה	050-8547440 ..... י"ם ג. רם
054-7731290 ..... קשת	054-6549772 ..... י"ם גונן
050-5665706 ..... ראש העין	050-4500342 ... י"ם דרך עמ"י
050-8936048 ..... רחובות	052-6071769 .... י"ם י. הכותל
052-6628299 ..... רמת השרון	054-4226869 ..... י"ם נחלאות
054-7454828 ..... רעננה	052-5665530 ..... י"ם רחביה
057-2595249 ..... שדה אליהו	050-2248304 ..... כפר סבא
054-7890860 ..... ת"א דרום	052-5067028 ..... כינור דוד
050-7434274 ..... ת"א צפון	052-3114284 ..... לוד
	052-4317105 ..... מודיעין

שילוב בוגרי צבא בתפקידי קצונה במשטרת ישראל -

"מאמינים במשטרה" 08-9241167

כל המעוניין להקים מרכז תורה אחרי צבא בעירו מוזמן ליצור קשר עם משרד העמותה
02-6511256 | דוא"ל: bogreytsava@013.net

תוכן העניינים

58	מאיסה בארץ חמדה
60	התרבות הלאומית
62	כח האחדות
64	חוסן לאומי
66	טוהר הנשק
68	בטחון בה' בעת גאולה
70	חבלי משיח
72	האמונה במשיח
74	מלך המשיח
76	הצפייה לישועה
78	ירושלים
80	אור לגויים
82	הרב קוק

בירור ד' עבודת ה'

86	המצוות
88	התפילה
90	האמונה הטבעית
92	קרבת אלוקים ומימוש עצמי
94	העונג והשמחה
96	פרנסה מן השמיים
98	ביטחון והשתדלות
100	הצדקה
102	דעת אלוקים
104	הופעת השכינה
106	הנבואה
108	הקרבנות
	בטחון בה' (ראה סוכות, בירור ח)

בירור א' עם ישראל

10	עם סגולה
12	עם המוסר
14	רוח הקודש
16	צניעות
18	מימד האשה
20	להבין את הדור
22	התרבות הישראלית
24	היחס לרחוקים מהתורה
26	תוכחת הדור

בירור ב' התורה

30	מימדי התורה
32	תורה שבכתב ושבעל פה
34	עומקה של תורה
36	החובה ללמוד תורה
38	תורה וחכמה
40	קבלת התורה מרצון
42	תורת ארץ ישראל
44	תורה של מדינה
46	התמיכה בלומדי התורה
48	לימוד אמונה

בירור ג' ארץ ישראל והאומה

52	ארץ ישראל
54	הקשר עם האדמה
56	בניין הארץ

בירור ז התשובה

148	תשובת העולם
150	תשובת הכלל
152	התשובה מתחילה בשניים

בירור ח המועדים

156	פסח
158	תקופת העומר א
160	תקופת העומר ב
162	יום העצמאות
164	ראש השנה
166	סוכות
168	חנוכה
170	עשרה בטבת
	(ראה גם תורה וחכמה, בירור א)
172	ט"ו בשבט
	יום ירושלים (ראה ירושלים בירור ג)
	מה בין תקופת העומר לתקופת תשרי?
	(ראה דרך ארץ קדמה לתורה בירור ה)
	שבועות (ראה בירור א)
	י"ז בתמוז (הופעת השכינה ראה בירור ד)
	תשעה באב (הקרבנות ראה בירור ד)
	יום כיפור (ראה בירור ז)
	פורים (ראה קבלת תורה מרצון בירור א)

בירור ה בניין האישיות

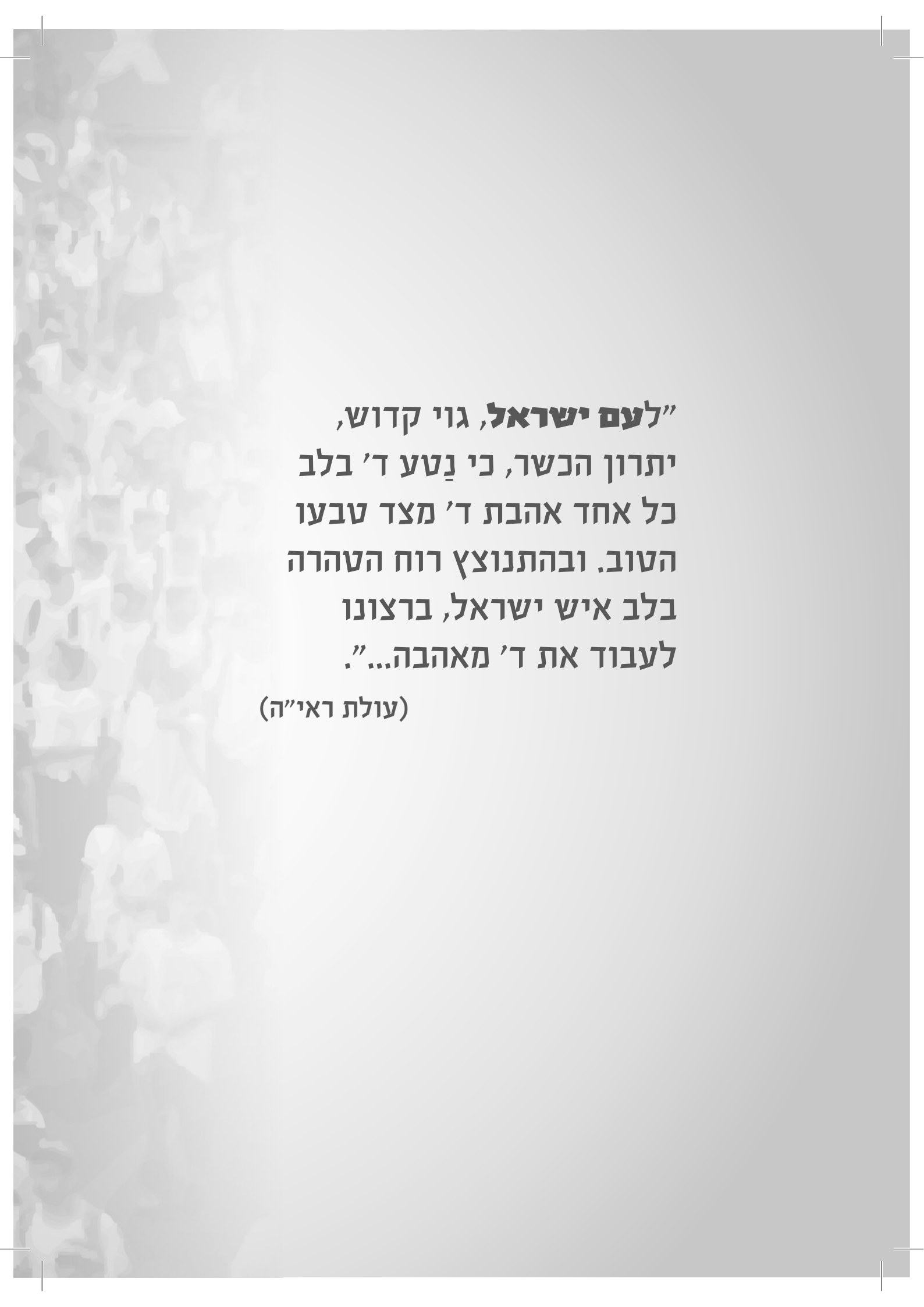
112	המידות של האבות
114	האדם טוב מיסודו
116	תיקון המידות
118	המצוות והמידות
120	הגבורה
122	אנשי אמנה
124	ואהבת לרעך כמוך
126	לימוד זכות
128	לשון הרע
130	דרך ארץ קדמה לתורה
132	קדושת האכילה
	שמחה ואופטימיזם (ראה ט"ו בשבט, בירור ח)

בירור ו הנהגת ה'

136	השגחה פרטית
138	מהלכים נסתרים
140	הרע שבעולם
142	חזון האחרית
144	אבולוציה ואמונה
	מלכות ה' (ראה ראש השנה, בירור ח)
	מנהיגות לאומית (ראה חנוכה, בירור ח)

פתח דבר

- אדון המחבר, מה חידשת בספר "בירורי אמונה"?
- מובאים בו כמעט כל המאמרים שלי שהודפסו בעלונים של תורה אחרי צבא ("דרך אמונה"), תחת הכותרת "מסר גבוה במתח נמוך".
- ומה זה עוזר לנו?
- תראה, קבלתי פידבק מצויין על מאמרים אלו... האנשים פשוט נהנו ללמוד אמונה מתוך דיאלוג חופשי... כמו שאומרים, בגובה העיניים...
- זה לא נראה לך זלזול באנשים להגיש כך את הדברים?
- למה זלזול?
- כי אנשים אינטליגנטים קוראים מאמרים מסודרים, עם מקורות, כותרות, תתי-כותרות וכו'...
- מי אמר לך שאנשים אינטליגנטים הם בהכרח אנשים מרובעים? יש כאן רעננות משיבת נפש בצורה הזאת!
- ומה עם התכנים?
- נו, זאת הנקודה. התכנים הם בבחינת "מסר גבוה", זאת אומרת עניינים מאוד רציניים ומהותיים, שהם אדני הכסף של היהדות.
- אם כן עיקר החידוש שלך הוא "במתח נמוך"?
- זה אכן עיקר החידוש של שיטת הכתיבה. הקורא מתמודד עם עניינים גבוהים, אבל, כמו שאומרים, "בלי לחץ". אבל זה לא עיקר החידוש של הספר...
- ומה עיקר החידוש של הספר?
- העניין הוא שכל המאמרים הם כמו פירורים קטנים, דהיינו בירורים קטנים של אמונה שצריך לאסוף ולברר כדי ליצור מסכת שלימה...
- ואתה טוען שבספרך יש מסכת שלימה?
- את זה לא אמרתי... אני רק אומר שנעשה כאן ניסיון לתת תמונה די כוללת, עם מגוון נושאים מהותיים באמונת ישראל, אותם כל יהודי יכול לברר לאט לאט. לא חייבים ברצף, אפשר לבחור כל פעם נושא וללכת עליו.
- אז אתה ממליץ?
- בטח! אנו חייבים לברר את אמונתנו. למען עמינו וערי אלוקינו!

**”לעם ישראל, גוי קדוש,
יתרון הכשר, כי נטע ד' בלב
כל אחד אהבת ד' מצד טבעו
הטוב. ובהתנוצץ רוח הטהרה
בלב איש ישראל, ברצונו
לעבוד את ד' מאהבה...”**

(עולת ראי"ה)

בירה א
עם ישראל

עם סגולה

- תגיד, אתה לא חושב שכדאי להפסיק עם העניין הזה של "עם סגולה" ?
- למה שנפסיק?
- כי היום עם הגלובליזציה, האנושות כולה מתאחדת. כל בני האדם שווים, ולבוא ולהגיד שיש עם אחד שהוא מעל כל העמים זה כבר לא באופנה...
- אם אתה חושב שלהיות עם סגולה זה מין פריווילגיה המצדיקה התנשאות על שאר האנושות, אז אכן זה לא נראה טוב.
- וכי זה לא זה?
- לא, ממש לא. צריך להבין את הרעיון האלוקי שמאחורי המושג "עם סגולה".
- ומהו הרעיון?
- האנושות ניחונה בפנינה היקרה ביותר של ההויה, הלא היא הבחירה החופשית. מתוך כך, האפשרות התיאורטית שהעולם לא יגיע ליעדו היא לכאורה אפשרית.
- מה הכוונה שהעולם לא יגיע ליעדו?
- מעין מה שקרה במגדל בבל. האנושות החליטה ללכת בכיוון שונה מזה שחפץ ריבונו של עולם, ומתוך כך היא עלולה להביא על עצמה הרס עצמי...
- ומה הפתרון?
- הקדוש־ברוך־הוא דאג שבמקום אחד בעולם תהא נקודת אור שתבטיח את הצלחת העולם והגעתו ליעדו, שהוא עשיית הטוב על פי הפקודה האלוקית, הלא היא התורה.
- ואני מבין שהנקודה הזאת היא עם ישראל...
- בדיוק, ה' כרת ברית עם זרעו של אברהם אבינו לבל יתרחקו מיעודם, שהוא להאיר את אור הקודש בעולם, האור שבסופו של דבר יושיע את האנושות כולה ואת ההויה כולה מנמיכותה.
- אני הבנתי. אבל מדובר על תפקיד. למה לומר שהעם הזה צריך להיות שונה במהותו משאר העמים?
- נראה שבתחילה, הקדושה של העם הזה היתה צריכה באמת להיות רק כתוספת ויתרון על מעמדם של שאר העמים, אבל משנתקלקלו העניינים ורוח האדם שקע כל כך, עד שלא היה החול יכול להיעשות בסיס לקודש אלא אם כן יקלקל אותו, הוכרחה גלות מצרים לבא בתור כור הברזל שזיכך את צד האדם שבישראל עד שנעשה לבריה חדשה וצורתו החולית נטשטשה לגמרי.
- זה כבר נשמע לי הסבר של הרב קוק... תסביר.
- אתה צודק. כך כותב הראי"ה בספר אורות, שהיה רצוי שהפער בין ישראל לעמים יהיה קטן, דהיינו שמדרגת ישראל תהא כמעין תוספת על מצבם של הגויים. אבל ההיסטוריה הוכיחה

שהעם הנושא את העניין האלוקי צריך להיות נבדל לגמרי בקדושתו משאר העמים.

- למה?

- כי ללא פער זה, שמתבטא בכל הפרמטרים של האישיות הפרטית ושל החיים הציבוריים, השאיפה לקודש היתה נבלעת בתוך עוצמת החול והצרכים הנמוכים של האדם. היה צורך באדם שקומתו הרוחנית, מראש ועד עקב כולה ישראלית...

- ומה המשמעות?

- במילים אחרות, המציאות היא כיום שהסגולה הישראלית נבדלת במהותה מזו של שאר העמים.

- שוב אתה דוגל בתורה הגזעית או הגזענית הזאת של "עם נבחר".

- לא. אין כאן ח"ו התנשאות. אנו לא טוענים שהגויים לא חכמים, או שאינם מסוגלים להיות בעלי חסדים. כל עם וסגולתו הוא. כל עם הוא עם סגולה לעניינו הפרטי שצריך להופיע בעולם דרכו, ובצירוף כל הסגולות של כל העמים נבנה מרקם האנושות בכללה. אך ישנו רק עם אחד שסגולתו היא לשאת את הקודש. היחידי שיכול לחוות את הקשר המלא עם הפקודה האלוקית, התורה. זוהי סגולתו, הוא נברא עם יכולות אלו, ומתוך כך הוא מצליח להתעלות למרומי המדרגות העליונות של האדם המתוקן ולהשפיע את הטוב האלוקי לכל האנושות, ולהביא אותה למרומי הקודש.

- אתה למעשה טוען שהסגולה שלנו מכילה מכלול של תכונות יחודיות מולדות, האמורות להתבטא בהתנהגות אנושית משופרת ביחס לשאר העמים, אבל צר לי להעיר לך שבתו הכלא מלאים ב"אנשי סגולה" כאלה, מה שסותר את התיאוריה שלך.

- זה לא סותר. ריבונו של עולם לא ביטל את הבחירה החופשית של בני עם הסגולה. אדרבה, חלק מעניינה של הסגולה היא החופש העליון לבחור בטוב. ומתוך כך, ישנם בני סגולה הבוחרים שלא להתנהג על פי סגולתם הפנימית. אך מובטחים אנו שהאומה בכללותה, וגם היחידים בסופו של דבר, יוכיחו את סגולתם לעיני כל, ואז שם ה' הנקרא על ישראל יהיה מעורר באומות העולם את יראת הרוממות, ולא תהא שום שיטת מלחמה נוהגת, וההשפעה תהא בדרכי שלום... זה רק עניין של זמן.

(מקורות להרחבת הנושא: אורות ישראל פרק ה פסקה ח)

עם המוסר

- **אם בכל העולם טוענים שאנו לא מוסריים, אולי יש בזה משהו? לא יכול להיות שכולם טועים ואנו צודקים...**

- בהחלט יכול להיות שכולם טועים, וזה לא מפתיע. זו לא הפעם הראשונה. כל ההיסטוריה שלנו מתחילה כאשר כל העולם כולו בעבר אחד ואברהם העברי בעבר השני. אבל הפעם, באמת הגויים לא טועים...

- **מה זאת אומרת לא טועים?**

- הם לא טועים, הם משקרים. הם יודעים היטב שאנו העם המוסרי באמת, ואנו הורדנו את המוסר לעולם.

- **למה הם משקרים?**

- האויבים שלנו נכנסו לפזה השלישית במלחמה שלהם נגדנו. בפזה הראשונה הם חשבו להשמיד אותנו כפשוטו במלחמות של צבא נגד צבא, אך ראו שידינו תמיד על העליונה ולכן עברו למתקפות טרור. הטרור הוא ניסיון לפגוע במורל שלנו, וגם בפזה השניה הזאת לא הולך להם, כי אנו עם קשה עורף - עמידים לכל מצב. ואז נכנסו לפזה השלישית, הפזה בה הם מנסים לפגוע בזהות שלנו, לעשות מאיתנו דמוניזציה, להראות לכל העולם שאנו עם לא מוסרי, עם אכזרי, בתקווה שחלק מהמחנה שלנו גם יאמין לשקר הזה...

- **למה אתה כל כך בטוח שאנו באמת מוסריים? זה שאברהם אבינו היה מוסרי אני יודע, אבל מה זה אומר כלפינו.**

- לא רק אברהם אבינו היה מוסרי, אלא גם יצחק, יעקב, יוסף, משה, אהרון ודוד, ועוד הרבה מאוד גדולי האומה, אף שהם ידעו להשתמש בכלי מלחמה ולהרוג את אויביהם כאשר היה בזה צורך.

- **זו באמת שאלה, הרי אנו מסתכלים על הדורות הראשונים המסופרים בתורה, בנביאים ובכתובים, אותם הדורות שהיו עסוקים במלחמה, והם הם הגדולים שאנו מתייחסים אליהם בידידות וגדולת קודש! הרי תכל'ס הם הרגו הרבה אנשים. הייתי מצפה שהמודל להערצה של היהדות יהיה איזה אדם זך וטהור שלא שפך שום דם. אתה מבין.... טוהר הנשק! נשק רק להרתעה ולא להרוג אנשים.**

- צר לי לומר לך שהגדרותיך מבוססות על מוסר שאותו מנסים להטיף לנו מכל הכיוונים, אבל הוא נובע מתוך חולשה ורחמים מדומים. אין טוהר הנשק! הנשק זה דבר טמא, אבל יש טוהר הנפש!

- **תסביר.**

- הסיבה שאנו מעריצים את אותם אבות ששפכו דמים רבים ארצה, איננה בגין אופן השימוש שלהם בנשק וכושר ביצוע הלחימה שלהם. אלא אנו מעריצים אותם משום שכאשר הם עסקו בלהרוג את אויביהם, הם היו מלאי טוהר נפשי. המצב העולמי דאז, שהייתה המלחמה

כל כך נחוצה בו, הוא זה שגרם להופעת אלה הנשמות שהרגשתן הפנימית נשארה שלימה וטהורה.

- **אתה מתכוון שהם הרגו אבל לא נפגעו במובן הרוחני מהעיסוק הבזוי הזה?**
- נכון, "הכיבוש לא השחית אותם", מלחמתם הייתה מלחמת ה' בהכרה פנימית. עזיזים היו ברוחם וידעו בעומק החושך לבחור בטוב ולסור מן הרע. אתה מבין? הם עשו את העבודה, אבל מתוך מחשבות טהורות ומידות עילאיות. כמו דוד שנקרא "עדינו העצני" – קשה כעץ אבל עדין בשיא העדינות, אף כאשר הוא מתמודד עם מציאות קשה של לחימה אכזרית.
- **אתה למעשה רוצה לומר שהמוסר עומד במבחן בשעת מלחמה. אדם מוסרי יעסוק במלחמה מבלי להיפגע מוסרית ואדם מושחת יאבד את מוסרו.**
- בדיוק, דוד המלך אמר "גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע". לא כתוב "לא אירע רע", כאילו שהוא אומר שאם ילך למקום הסכנה לא יקרה לו כלום. אלא כתוב "לא אירא רע" – דוד אומר שהוא לא מפחד מלהיפגע מהרע כאשר הוא הולך לעסוק במלחמה. הוא מסוגל לעסוק בענייני לחימה מבלי לאבד את מוסרו.
- **ולמה אתה חושב שזו תכונה ישראלית והיא לא קיימת אצל הגויים?**
- אצל הגויים, בדרך כלל, קיימת "כבישה מוסרית" ולא מוסר אמיתי שעומד במבחן המציאות. המוסר שפותח על ידי בני אדם ואיננו נובע מאורה של תורת אמת, העיקר על ליבם של אותם הגויים השואפים למוסר, והרבה מידות רעות, חוליים וקצפונות נצברו במעמקי נשמותיהם. וכל הרוע הזה יוצא מהאזיקים שלו על ידי המלחמות רבות הדמים וגדולות האכזריות שהם ניהלו.
- **זאת אומרת שבמלחמות יש להם תירוץ כדי לשחרר את הלחץ?**
- בדיוק, יש להם היתר במלחמות להוציא לפועל את האכזריות הטמונה בהם.
- **ואתה אומר שאנו לא כאלה!**
- ממש לא. אנו אנשים עדינים. נכון שיש בנו עוז "ללכלך את הידיים", אבל אנו הולכים לקרב בכובד ראש ומתוך תחושת אחריות, ותמיד שומרים על טוהר הנפש, על הסגולה הישראלית שלנו! וכל מי שהיה בקרבות ומכיר את הלוחמים הישראליים יודע זאת היטב...

(מקורות להרחבת הנושא: אורות המלחמה פסקה ב ופסקה ה)

רוח הקודש

- לצערנו עדיין לא חזרנו למדריגת הנבואה. ישנם עוד כמה תנאים שלא נתמלאו והם מעכבים. אבל ישנן כיום מדריגות נמוכות יותר מהנבואה, אותן אפשר להשיג, כגון "רוח הקודש".

- **למה אתה מתכוון ב"רוח הקודש"?**

- מדובר ב"התערבויות" אלוקיות בשכלו של האדם, שעל ידם פתאום צצה אצלו הברקה גאונית ואיננו יודע מניין "נפלה" לו.

- **זה רוח הקודש? כל אדם במהלך לימודיו מרגיש לפעמים שצץ לו פתאום רעיון גאוני שעוזר לו לפתור את בעיותיו, גם בפיסיקה ובביולוגיה!**

- זה נכון שגם במקצועות החול ישנן הברקות בשכל התלויות בדרגת האינטליגנציה של האדם. ישנם אנשים בעלי כשרון אינטואיטיבי מפותח מאוד שמצליחים לחדש דברים בתוך מימד השכל האנושי - הם מוסיפים לו אלמנטים חדשים. ברור שהממציאים הגדולים גילו בצורה של הברקת השכל כוחות טבע חדשים או מערכות שלימות חדשות.

- **נו, אתה מודה שלא צריך להיות דתי בשביל לקבל "רוח הקודש"!**

- נכון שגם מאחורי גילויים אלו יש רצון אלוקי, שהרי כל העולם כולו נמצא בתהליך של שכלול. מדובר בתהליך אדיר של שיבה אל הטוב האלוקי, שבמהלכו האדם מגלה, על ידי שכלו, פנים חדשות של כוחות טבע שעוזרים לו לעדן את חייו וחיי הכלל. ואף שמאחורי גילויים אלה המופיעים בשכל האנושי יש הכוונה אלוקית, לא לזה אנו קוראים "רוח הקודש".

- **אז מה, תקרא לזה רוח החול!?**

- רעיון טוב, "רוח החול"... גם היא חשובה ובאה לקדם את העולם כולו ולשכללו. אבל אין בה קדושה, אין בה ראייה חודרת אל תוך פנימיות כוחות הטבע. יש בה די כדי להוסיף דבר מה בניתוח ההופעות בהן העולם מופיע, אבל אין בה כח להוסיף מימד לעולם, להוסיף קדושה לעולם. כל גילויי המדע אינם בגדר טיפוס על סולם ההתעלות הרוחנית האנושית, אלא הם רק התפשטות על שלב אחד. זו רק הרחבת המדריגה. אין בזה כדי לטפס למדריגה הבאה. האדם לא נהיה יותר טוב בזכות המדע. לעומת זאת, רוח הקודש מאירה את פניו של האדם ונותנת לו מבט חדש על המציאות, מבט איכותי יותר, שגם מאפשר לו להיות טוב יותר.

- **מה עושה רוח הקודש לאדם?**

- אדם בעל רוח הקודש לומד להביט על העולם במבט יותר כללי. הוא מתחיל לראות את אחדות המציאות, הוא רואה איך בעולם הזה הכל מקושר לדבר אחד גדול, ואיך לכל ההופעות בעולם יש מטרה אחת משותפת. כל ההופעות הינן גוונים בתוך ציור אחד גדול

הכולל את כולן. הכל מקושר והכל מונהג על ידי האל האחד, וכל הפרטים נוטלים חלק במטרה האחת.

– ואז מה?

– מה "ואז מה"? אתה רואה כך את העולם?

– האמת, לא חסרה לי מדריגת רוח הקודש.

– אתה פשוט לא יודע שהיא חסרה. מי שאין לו רוח הקודש רואה את כל מה שקורה מסביבו, בין בחייו הפרטיים בין בהסתכלות על חיי החברה והאנושות בכלל, כאוסף פירורים שאין להם קשר.

האושר הרוחני של בעל ההסתכלות הכללית אינו ניתן לשיעור, שהרי ההרמוניה שבחיים ובהיסטוריה בכלל, המתגלת בהסתכלותו הרחבה, היא גם עצם התקוה לעתיד טוב ומתוקן. תקוה זו נובעת מהביטחון שכפי שהכל מקושר ופועל תחת השגחת האלוקות המיטיבה עם העולם, כך תגיע ההטבה לשיאה בעתיד, ויבוער כל הרע מן העולם. מתוך כך הלב מתמלא שמחה אדירה, שמחת האמונה של שיבת העולם למקורו הטוב. ודאי שזה לא ה"יהיה בסדר" הישראלי שהוא מין שכנוע עצמי הגובל לפעמים במדיניות של בת היענה! אלא זו תשוקה לטוב שעושה את האדם טוב יותר מתוך ידיעה ברורה שהטוב הולך להתגלות במלואו...

(מקורות להרחבת הנושא: עין איה ברכות פרק שמיני פסקה ד)

צניעות

– למה הדתיים מפחדים מהיופי, ובפרט מיופי הנשים – ואף מתגאים בזה בקידוש של ליל שבת, באמרם "שקר החן והבל היופי, אשה יראת ה' היא תתהלל".

– אכן המשמעות הפשוטה נראית כאילו נאמר שהיופי והחן אצל הנשים אינם אלא שקר ושלילה, ויש להלל רק אשה מלאה יראת שמים ואמונה בה'. ומכאן נלמד בכלל על כל מי שרוצה להיות קדוש, שאסור לו להיות יפה או לאהוב את היופי...

– נו, זו בדיוק המשמעות!

– ברור שאין הדבר כך, וכדי להיות אדם קדוש לא צריך להיות מכוער ומלוכלך ולאהוב רק דברים מכוערים!

– מניין לך שכך הדבר?

– את זה לא רק מבינים מסברה, אלא די בולט הוא שתורתנו הקדושה משבחת את היופי, ולא חסרות דוגמאות: "ורחל הייתה יפת תואר ויפת מראה", "ויאמר (אברהם) אל שרי (שרה) אשתו: הנה ידעתי כי אשה יפת מראה את", ואפילו על דוד נאמר "והוא אדמוני עם יפה עיניים וטוב רואי"...

– מה זה מוכיח?

– מוכח מעל לכל ספק מכל התנ"ך שלא צריכה להיות סתירה בין היופי לקודש. אך ידוע גם שהלהיטות אחר היופי יכולה להיות מאוד מסוכנת ולגלוש לעניינים שכבר אינם יכולים לחיות בכבוד עם הקודש...

התורה יודעת שהיופי יכול לגרור את האדם לתאוה ובכך לכעור מוסרי. הוא מסוגל לסחררו עד שבהתגברות יצרו עליו, הוא יאבד מן הצלם האלוקי שבו. היופי הוא נשק, ובפרט יופי הנשים, ונשק כידוע צריך הוראות ביטחון. על כן היופי צריך שליטה שהרי שימושו הבלתי מוסרי יוביל לריחוק מהקודש.

– כל זה לא מסביר עדיין למה היופי שייך לקודש. זה שהאבות היו יפים זה דבר אחד. אך מי אמר שיש עניין לחפש את היופי כדי שיהיה חלק מהקודש?

– בתורה, בספר בראשית, אנו לומדים מוסר השכל חשוב בעניין זה מנח ושלושת בניו – שם, חם ויפת. חם היה איש מלא יצרים חמים, המובילים אותו עד למעשים של זנות וניאוף. שם, שהוא מאבות זרע ישראל, ניחן בזיקה מיוחדת אל הקודש. יפת זכה בחן החיצוני וביופי המראה, כפי ששמו מעיד עליו – הוא אבי התרבות היוונית העתיקה, שהיא תרבות היופי.

– ומה הסיפור שלהם?

– מסופר שנח נטע כרם והשתכר, ואז מתוך שכרות הסתובב ערום בתוך אוהלו. כאן נכנס חם לתמונה: "וירא חם אבי כנען את ערות אביו ויגד לשני אחיו בחוץ". מלמדים אותנו חז"ל שהוא רצה לבזות את אביו על היותו ערום בשכרותו, ואף יותר מזה... אך אחיו, שם ויפת,

לא שיתפו פעולה – "ויקח שם ויפת את השמלה וישימו על שכם שניהם וילכו אחורנית ויכסו את ערות אביהם ופניהם אחורנית וערות אביהם לא ראו".

– מן הסתם יש משמעות עמוקה לפסוק הזה...

– האחים, שלא איבדו את המוסר האלוקי ופעלו ביחד כדי לכסות את ערות אביהם, קבלו מנח ברכה מאוד מיוחדת, כאשר הוא התפקח מיינו ושמע את הנעשה עמו: "יפת אלוקים ליפת וישכון באהלי שם". חז"ל מסבירים ש"יפת אלוקים ליפת" משמעותו שיפת יקבל את שיא השפע הנוגע לעניין היופי – היינו יצליח לפתח את היופי בכל התחומים: יופי פיזי, יופי אומנותי, יופי חברתי וכו'. אך בעיקר יזכה גם ב"וישכון באהלי שם", שהיא ברכה גם כן לשם, ועניינה שהיופי יוכל גם לחדור אל הקודש ("אהלי שם"), ולא יהיה סתירה ביניהם.

– עכשיו תגלה את המסר לדורות של הסיפור.

– הסיפור הזה גונז בקרבו את המסר הגדול של היהדות בעניין הקשר שבין היופי לקודש – הקודש לא מפחד מן היופי, משום שהוא יודע לשלוט עליו מעוצם קדושתו. זו ברכה וזו גם משימה לאומית של בני ישראל, וזה גם מה שעשו האמהות כגון רחל – הן הכניסו את היופי אל הקודש.

– מה המרשם?

– פשוט מדובר בצניעות! צניעות זה לדעת להרחיק את היצרים הגסים מן היופי, וזהו היופי האמיתי, היותר יפה, היותר עדין ונעים. האמהות של האומה הבינו ש"שקר החן והבל היופי" זה כאשר הם ניתנים בידיים שאינן מחפשות להצניע את היופי. הן היו בגדר "אישה יראת ה' היא תתהלל" – זאת אומרת שהבינו את כוח יופיין, והשתדלו לא לאבד את דרגת "יפת" לטובת דרגת "חם". אשה כזאת, שעל ידי צניעותה היא מעדנת את יופייה – היא תתהלל". האמהות ידעו היטב למזג את היופי עם הקודש, משום שזו תכונה ישראלית מובהקת. היופי החיצוני המוצנע מקרין יופי פנימי וגדלות רוח שהם לתפארת האומה הישראלית...

(מקורות להרחבת הנושא: ספר "גן נעול" עמ' 12)

מימד האשה

- למה אתה אומר "מימד האשה" ולא מעמד האשה?
- זו בדיוק הנקודה. לפני שמנסים לקבוע את "מעמד האשה", צריך להכיר את מימד האשה.
- מה זה מעמד ומה זה מימד?
- על מעמד האשה נאבקת התפיסה הפמיניסטית, שמנסה להשיג שוויון לנשים. ביסודה יש רצון עז וצודק לתקן עיוותים היסטוריים של ניצול האשה על ידי האיש במהלך הדורות.
- אתה בעד?
- ברור, אך ישנו עיוות יסודי בפמיניזם העכשווי, והוא נעוץ בהתעלמותו המוחלטת מדעת התורה בדבר מעמד האשה, מתוך חשיבה סטריאוטיפית שהתורה הינה מקור מהותי לקיפוח האשה.
- לא כן?
- ממש לא! ועל זה אני מדבר כאשר אני אומר "מימד האשה".
- בוא, נשמע...
- בפרק השני של ספר בראשית בו מוזכרת יצירת האדם, לא מוזכרת האשה, אבל כבר בתחילת התורה כתוב "ויברא אלוקים את האדם בצלמו בצלם אלוקים ברא אותו זכר ונקבה ברא אותם". ובזכות הכביכול-סתירה הזאת, אנו לומדים משהו נפלא על מימד האשה.
- מה לומדים?
- התורה מספרת לנו על ידי הכביכול-סתירה הזאת את עומק הרצון האלוקי. הקדוש-ברוך-הוא באמת ברא איש ואשה נפרדים, אך אנו לומדים שמדריגת האדם המתוארת בתחילת הבריאה, בה האדם היה מורכב משני המינים ביחד, היא עדיפה.
- לא הבנתי.
- האדם האידיאלי מורכב מצד זכר וצד נקבה. אך בפועל, הקדוש-ברוך-הוא הפריד את צד הנקבה מצד הזכר.
- לשם מה?
- האדם נברא מן החומר הנמוך ביותר, זוהי האדמה, כפי שכתוב 'עפר מן האדמה', ואילו האשה 'נבנתה' כלשון הכתוב, מן האדם ולא מן האדמה.
- ואז מה?
- זה אומר, שאם נצליב את שני תיאורי הבריאה, נלמד שהאשה היא הצד העליון של האדם והאיש הוא הצד התחתון של האדם. גופו קשור לאדמה וגוף האשה מתחיל מהאדם.
- לאן אתה חותר?
- התפקיד של האדם בעולם הוא להיות דומה לאלוקים. זהו "צלם אלוקים", ולהיות דומה

לא לוקים זה להגיע לשיא היכולת לתת ולהחיות את האחרים. זהו "להיות זכר", להיות הנותן. האדם שנברא מן האדמה, שהיא שיא החומריות, הינו מלא יצרים לקבל ולא לתת. וכדי שיצליח האדם לתת, הקדוש־ברוך־הוא ברא לו "עזר כנגדו". למעשה האשה נבראה על מנת להוציא לפועל את האיש.

- **שוב זו שוביניזם לדבר כך! נשים בטח לא יאהבו לשמוע הגדרה כזאת.**
 - רגע. תן לי להסביר... האשה, היא ביחס לאיש ולאנושות מה שכנסת ישראל היא כלפי הקדוש־ברוך־הוא.

- **לא מובן...**
 - אתה בטח יודע שבשיר השירים המשל הוא אהבה בין איש לאשה, והנמשל הוא כנסת ישראל כלפי הקדוש־ברוך־הוא. אך אחד התיאורים שם לא נראה מחמיא במבט הראשון, שהרי כתוב: "לסוסתי בריכבי פרעה דימיתך רעיתי".

- **אני באמת לא ממליץ לאף אחד לקרוא לאשתו כך!**
 - נכון, אבל הכוונה האמיתית מוסברת בספר נפש החיים, והיא שכנסת ישראל היא זו שמובילה את הקדוש־ברוך־הוא כביכול, כפי שסוסי מצרים הובילו את מנהיגיהם. והמשמעות היא שהעולם מונהג באופן כזה שמי שמוביל אותו באמת זה לא תמיד מי שנראה כמוביל אותו. כך רצה הקדוש־ברוך־הוא שבני ישראל יעשו מעשים ורק על פיהם הקדוש־ברוך־הוא ינהיג את העולם, מעין "צדיק גוזר והקדוש־ברוך־הוא מקיים".

- **ואתה רוצה לומר שתפקיד האשה זה להוביל את האיש והיא באמת המנהיגה?**
 - היא זו שמוציאה לפועל את כוחותיו הזכריים וזהו "עזר כנגדו", וכפי שהסביר הספורנו, כנגדו כלומר שווה לו כמו במשקל מאזניים, בו שני חפצים באותו משקל נמצאים זה כנגד זה. האיש זקוק למי שיכול לקבל את כל הנתונה שלו, ולכן רק השווה לו מוציאו לפועל.

- **וזהו תפקיד האשה?**
 - לשם כך האשה קבלה בינה יתרה והיא נבראה מהאדם ולא מהאדמה. הכוונה מהצד העליון של האדם. ומאז ש"האדם" (זה שנברא דו־מיני) נפרד, הצד העליון שלו המעודן נקרא "אשה" והצד הארצי שלו הקשור לעשייה המעשית נקרא "איש".

- **רגע, לא הבנתי... האשה היא הצד העליון, אבל תכל'ס האיש הוא החשוב בעולם!**
 - הייתי אומר זאת במלים אחרות. בעולם העשייה האיש צריך יותר תיקון, ולכן הוא השחקן הראשי. האשה עוזרת לו לצאת אל הפועל, אבל כפי שאמרתי העזרה היא למעשה סוג של מעלה. בעם ישראל, בזכות תורתנו הקדושה, אנו יודעים לשמור על האיזון העדין הזה בין שני הכוחות האדירים הללו – האיש והאשה...

(מקורות להרחבת הנושא: חוברת "מימד האשה")

להבין את הדור

– **הדור שלנו, כפי שאמרת בעצמך, לא חש הרבה כבוד לדת, למסורת ולמוסר היהודי...**
 – אין זה משום שאין לו אמונה פנימית באלוקות, מה שהיה מעיד על שפלותו. אלא אדרבה מתוך גדלות הוא בועט בתורה...

– **מתוך גדלות הוא בועט בתורה?! האם שמעתי טוב?**

– ליתר דיוק, הוא בועט במה שהוא חושב שהוא תורה, אמונה ודת. המושגים הללו מצטיירים אצלו בצורה שפלה שאינה מעוררת כבוד. הדור התרומם למדריגה שאינו חפץ עוד לקבל מושגים אלו על פי הבנתם השטחית, אלא זקוק הוא לעומק, למעוף, לגודל...

– **אולי פשוט סוף סוף הוא הבין שאין אמונה?**

– בכלל לא, הוא מלא אמונה, אך המחשבה היא הסיבה של עזיבת התורה והאמונה. הדור צמא לגדלות המחשבה, ואיננו מסכים עוד להרגיש מבלי לנתח בשכל את מהות הרגש שלו. את האמונה שנקנתה באופן טבעי מההשפעה הנשמטית וגם על ידי החינוך והמורשה, הוא לא הצליח לברר בשכלו. אדרבה, נדמה לו שמצא באמונה זו רק צדדים כהים של רגש בלא דעת, של פחדנות ומורך בלא אומץ לב. ומשום שבני הנוער לא מצאו בקרב תלמידי החכמים דרך סלולה המסוגלת לרומם את אמונתם עד שתמלא גם את השכל, הם הגיעו למסקנה שהאמונה איננה אלא רגש. ואם כן מובן למה דור המחפש יכולת אינטלקטואלית, בועט במה שהוא מכנה "רגש שאיבד את ערכו ואת תועלתו".

– **אז מהי אמונה?**

– לאמיתו של דבר האמונה איננה רגש בלבד, וגם לא שכל בלבד, אלא האמונה היא "המודעות לעצם החיים".

– **"מודעות לעצם החיים"? מה המשמעות?**

– אני מנסה לבטא בזה את תחושותי שהאמונה היא מין מציאות המופיעה לא רק בכלי ההכרה – שכל ורגש – אלא בעיקר ברבדים הפנימיים יותר של האישיות. היא מודעות המתבטאת גם ברגש וגם בשכל. הדור שהפסיק להתרגש מאמונתו, חיפש דרכים שכליות חדשות להצמיח רגש חדש. נכון שהדבר התבטא במין בעיטה ושלילה, אבל כידוע אדם צועק ורוגז משום שכואב לו משהו.

– **איך הדור עזב את הדת כל כך בקלות?**

– המוסר הדתי, כפי שהיה מוצג בצורתו הפשוטה, כבר לא היה מסוגל להשפיע על דור שנקלע לתוך מערבולת כלל אנושית של התרוממות אינטלקטואלית, וחיפוש אחר חירות מחשבתית. השייכות לדת נראתה בעיני בני הנוער כחולשה, שסיבתה העיקרית היא פחד ויראת העונש. זה הרושם שעשו עליהם האזהרות שלא לעבור על איסורי התורה, שקבלו מאבותיהם וממוריהם. מתוך חוסר העמקה בלימוד ערכי היהדות, חשו בני הנוער שהדבר היחיד המקשר אותם למסורת הוא הפחד להינזק מעזיבתה...